

Izhaja vsak četrtek

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
Trst, Ulica Martiri della Libertà
(Ul. Commerciale) 5/I. Tel. 28-770
Za Italijo: Gorica, P.zza Vittoria
18/II. Pošt. pred. (casella post.)
Trst 431. Pošt. č. r.: Trst, 11/6464
Poštšina plačana v gotovini

NOVI LIST

Posamezna šte. 35.— lir
N A R O Č N I N A:
tromesečna lir 400 - polletna lir
750 - letna lir 1450 • za inozem-
stvo: tromesečna lir 700 - pol-
letna lir 1300 - letna lir 2600.
Oglasi po dogovoru
Spedizione in abb. postale I. gr.

ŠT. 422

TRST, ČETRTEK 25. OKTOBRA 1962, GORICA

LET. XI.

OB POMORSKI ZAPORI PROTI KUBI

Huda nevarnost nove svetovne vojne

Ali bodo Sovjeti pristali na pregled ladij na odprtem morju? - Vojna, v kateri ne more biti ne zmagovalcev ne poražencev - Morebitne posledice ameriškega ukrepa

Nobenega dvoma ni, da je pomorska zapora proti Kubi, ki jo je pred dnevi odredil ameriški predsednik Kennedy, povzročila zdaleč največjo in najnevarnejšo krizo, odkar velesile razpolagajo z jedrskim orožjem. Ves svet s strahom pričakuje, kaj se bo zgodilo v trenutku, ko bo kakšna sovjetska ladja, ki plove proti Kubi, prišla do tistega mesta v Karibskem morju, ki je pod načrtovanjem ameriške vojne mornarice. Po Kennedyjevem ukazu morajo ameriška vojaška oblastva pregledati vsako ladjo, namenjeno na Kubo, da ugotovijo, ali ni morda med tovorom orožje, zlasti material za jedrske izstrelke. Ljudje se sprašujejo, ali bodo poveljniki ladij sploh dovolili pregled na odprtem morju in kaj se bo zgodilo, če bi se poveljniki tej zahtevi uprli.

Takšna vprašanja so povsem upravičena, zlasti če imamo pred očmi izjavo ameriškega obrambnega ministra Mc Namare, ki je v tej zvezi dejal: »Izvedli bomo vse ukrepe, ki so potrebni za obrambo. Ne vem, če so sovjetske ladje opremljene z orožjem. Lahko pa zagotovim, da bomo vse tiste ladje, ki prevažajo napadalno orožje, prisilili, naj spremenijo smer plovbe. Če bo potrebno, bomo sovjetske ladje tudi potopili. Poveljniki naših ladij so dobili ukaz, naj se v skrajnih primerih poslužijo vsega orožja, ki ga imajo na razpolago, kajti zaporo je treba strogo izvajati.«

Iz teh besed jasno izhaja, kako hočejo Amerikanci za vsako ceno preprečiti, da bi na Kubo dospelo novo orožje in bi se v tej deželi, ki je od Združenih držav oddaljena le 150 km, gradila nova oporišča, opremljena s sovjetskimi jedrskimi izstrelki.

OZADJE DOGODKOV

Spričo nenadnega in tveganega ameriškega ukrepa se mnogi sprašujejo, kateri vzroki in razlogi so predsednika Kennedyja dovedli, da je odredil pomorsko zaporo. Vprašanje je tembolj upravičeno, ker je Kennedy splošno veljal za previdnega in preudarnega državnika, ki ne posluša zahtev in nasvetov prenapetežev in skrajnežev. V določenih krogih trdijo, da je do pred nekaj dnevi vedno resno dvomil o resničnosti poročil, ki mu jih je pošiljala tajna obveščevalna služba, češ da se na Kubi gradijo oporišča z atomskimi izstrelki. Na zahtevo dela ameriške javnosti in vojaških krogov, naj vendar nekaj učinkovitega ukrene pro-

ti čedalje večjemu oboroževanju Kube, je Kennedy baje odgovarjal, da bo takšno zahtevo sprejel, ko bo dobil v roke neovržne dokaze, da poročila obveščevalne službe ustrezajo resnici. Ko so mu bili pred dnevi ti dokazi dostavljeni, je Kennedy — po mnenju omenjenih krogov — moral izpolniti dano obljubo in sprejel sklep o pomorski blokadi proti Kubi.

Nihče si ne more niti predstavljati, da se ameriški državniki ne zavedajo, da bi v primeru jedrske vojne ne bilo niti zmagovalcev niti poražencev, temveč bi bilo vse človeštvo ogroženo v svojem obstoju. Ameriški državniki so nadalje dobro vedeli, da s pomorsko blokado ni prizadeta samo Kuba, temveč da bo ta ukrep v živo zadel tudi koristi in predvsem prestiž Sovjetske zveze, ki na področju jedrskega orožja prav nič ne zaostaja za Združenimi državami.

NOV POLOŽAJ

Če pa je Kennedy kljub temu odredil zaporo proti Kubi, je moral imeti vsaj trohico jamsiva, da njegov ukrep ne more izzvati tretjega in usodnega svetovnega spopada. V nasprotnem primeru bi ga namreč upravičeno morali smatrati za neodgovornega državnika. S tem seveda ni rečeno, da je taka politika v sedanjem trenutku umestna in da sta grožnja s silo ter njena

uporaba najprimernejši sredstvi za reševanje meddržavnih sporov.

Ce torej izključujemo možnost, da bi zaradi Kube mogla izbruhniti jedrska vojna, si pa ne moremo predstavljati, da bo Sovjetska zveza molče šla mimo novega dejstva in da si ne bo iz tega skušala pridobiti kakšno korist v kakem drugem kraju sveta.

Ni izključeno, da bodo dogodki okrog Kube na primer prisilili Amerikance na kakšno popuščanje v Berlinu. Na to možnost te dni odkrito opozarja zahodnonemški tisk. Ne smemo namreč pozabiti, da so z gradnjo vojaških oporišč na Kubi Združene države prvič v svoji zgodovini neposredno ogrožene. Medtem ko večina ameriškega ljudstva v obeh dosedanjih svetovnih vojnah sploh ni na lastni koži občutila razdejanj in vseh grozot oboroženih spopadov, bombardiranja in pustošenja mest, se v primeru nove vojne vsemu temu in še hujšim razdejanjem nikakor ne bo mogla izogniti.

Režim, ki danes vlada na Kubi, pa je Amerikancem tudi zato napoti, ker s tega etela vodijo niti v mnoge države latinske Amerike in ker s Kube dobivajo pomoč in vzored gibanja, katerih cilj je, izpodkopati temelje političnemu in gospodarskemu vplivu Združenih držav v državah srednje in južne Amerike.

Kako bodo odgovorili Sovjeti?

Vsemu temu hoče Kennedy narediti konec ne samo s pomorsko zaporo, temveč tudi z uničenjem vseh vojaških oporišč na Kubi in s strmoglavljenjem Fidel Castrovega režima. Uničenje obstoječih oporišč z jedrskimi izstrelki nameravajo Amerikanci doseči najprej s pomočjo Združenih narodov in, če bi to ne uspelo, z vojaško zasedbo otoka. Fidel Castrov režim pa naj bi se zrušil z revolucijo samega kubanskega ljudstva. Vse to je seveda v teoriji mogoče, toda le bodoči razvoj dogodkov bo pokazal, če se bo to uresničilo, brez usodnega svetovnega spopada.

Spričo sedanjega stanja nastane vprašanje, kako bo na ukrepe ameriške vlade in na njene bližnje ter daljne cilje reagirala Sovjetska zveza. Nekateri opazovalci predvidevajo, da se bo Hruščev omejil na ostro obsodbo in na odločen protest proti Kennedyjevi politiki, se pravi, da bo ravnal

tako, kot so Amerikanci ravnali leta 1956 ob uporabi na Madžarskem. Isti opazovalci namreč opozarjajo, da spada Kuba v ameriško interesno sfero, kot sodi Madžarska v območje sovjetskega vpliva. Takšno modrovanje je sicer preprosto in ni v skladu z na papirju splošno priznanim načelom neodvisnosti in enakopravnosti vseh, še tako majhnih držav, vendar je v njem mnogo resnice.

Da se prepreči najhujše, se tudi ne sme podcenjevati pozitivne vloge, ki jo lahko v tem trenutku odigrajo Združeni narodi in zlasti tiste države, ki v svoji zunanji politiki niso vezane na noben vojaški ali politični blok.

Želja in upanje vsega človeštva je vsekar, da bi se tudi ta izredno huda kriza rešila z miroljubnimi sredstvi in da bi se s pomočjo pogajanj odstranila nevarnost jedrske vojne in se s tem človeštvo rešilo pred lastnim uničenjem.

RADIO TRST A

• NEDELJA, 28. oktobra, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 11.30 Oddaja za najmlajše: »Škrati«, mladinska zgodba (Ivan Matičič), igrajo člani RO; 12.15 Vera in naš čas; 15.20 Portret v miniaturi: George Melachrino; 18.00 Tvorница sanj, obzornik filmskega sveta; 21.00 Iz slovenske folklorne: »Barčica po morju plava« (Edvard Martinuzzi); 21.30 Sodobna simfonična glasba.

• PONEDELJEK, 29. oktobra, ob: 11.45 Vrtljak, pester spored lahke glasbe; 12.00 Iz slovenske folklorne: »Barčica po morju plava« (Edvard Martinuzzi); 18.30 Italijanski operni pevci: »Beniamino Gigli«; 19.00 Radijska univerza — Arnaldo Foschini: Spoznavajmo naša živila — »Sočivje, sladkor, sadje«; 20.30 Benjamin Britten: »Privijanje vijaka«, opera v dveh dejanjih s prologom. Približno ob 21.30 »Opera, avtor in njegova doba« (Gojmir Demšar).

• TOREK, 30. oktobra, ob: 11.45 Vrtljak, pester spored lahke glasbe. V odmoru ob 12.00 Pomenek s poslušavkami; 18.30 Orkester v preteklih stoletjih — Franz Joseph Haydn: Sinfonia concertante v Be-duru op. 84 za violino, čelo, oboe, fagot in orkester; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 21.00 Roman v nadaljevanjih: Ivan Pregelj »Tolminci« (Martin Jevnikar); 21.30 Koncert kitarista Bruna Tonazzija; 22.00 »Ob stoletnici rojstva Augusta Lumièra« (Dušan Pertot).

• SREDA, 31. oktobra, ob: 11.45 Vrtljak, pester spored lahke glasbe. V odmoru ob 12.00 Podoba iz narave; 18.30 Jugoslovanski skladatelji — Obradović: Koncert za klarinet in godalni orkester. Godalni orkester beogradske Radiotelevizije vodi Oskar Danon. Klarinetist: Bruno Brun; Logar: Rondo rustico. Simfonični orkester beogradske Radiotelevizije vodi Bogo Leskovic; 19.00 Higijena in zdravje s svetovovalnico dr. Milana Starca; 20.30 »Elisabetska jara«, radijska drama (Marian George Valentini — Ivan Savli), igrajo člani RO; 22.00 Iz italijanskega glasbenega ustvarjanja: Neapeljsko gledališče San Carlo: »Od Verdija do današnjih dni«.

• ČETRTEK, 1. novembra, ob: 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 11.45 Vrtljak, pester spored lahke glasbe. V odmoru ob 12.00 Roman v nadaljevanjih — Ivan Pregelj: »Tolminci« (M. Jevnikar); 14.40 Slovenske narodne pesmi jara na harmoniko Oskar Kiuder; 15.30 »Kako je Maicena našla svoj mir«, pravljica (Loiza Lombard), igrajo člani RO; 17.00 Maurice Ravel: Le tombeau de Couperin, suita za orkester — Rachmaninov: »Otok mrtvih«, simfonična nesnitev op. 29 — Stravinski: Simfonijski Pealov za zbor in orkester; 18.00 Komorni ansambli — Kvartet Verh — Johannes Brahms: Kvartet št. 1 v c-molu op. 51 št. 1 — Kvartet Paganini s klavirjem — Robert Schuman: Kvintet v E-duru op. 44; 19.00 »Vrbe žalujke nad grobovi šume...« (Jože Peterlin in Dušan Jakomin); 20.30 Simfonični koncert. Približno ob 21.10 Književnost in umetnost — Milko Bambič: »Arshile Korky, ameriški Van Gogh«.

• PETEK, 2. novembra, ob: 11.45 Vrtljak, pester spored lahke glasbe. V odmoru ob 12.00 Pomenek s poslušavkami; 18.30 O glasbeni interpretaciji: »Avtor, izvajavec lastnih del«; 19.00 Giambattista Lulli: Dies Irae, motet za dva zbora in orkester — Psalm št. 50 — Miserere mei Deus, motet za dvojni zbor in orkester; 20.30 Gospodarstvo in delo; 22.05 Iz pesniških gajev — Vinko Beličič: »Misel na rajne v poezijah Antona Medveda«; 22.20 Schubert: Godalni kvartet v d-molu (Smrt in deklica).

• SOBOTA, 3. novembra, ob: 9.20 Slovenske zborovske skladbe tržaških avtorjev; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 11.45 Vrtljak, pester spored lahke glasbe. V odmoru ob 12.00 Po širnem svetu; 14.40 Kvintet Niko Štrifof; 15.30 »Sneuljičica«, pravljica (Pavel Golja — Joško Lukeš), igrajo člani SG v Trstu; 17.10 S produkcije gojencev šole Glasbene Matice v Trstu — Bach: Koncert za violino in godalni orkester v E-duru. Godalni orkester Glasbene Matice vodi Oskar Kiuder, violinist: Aleksander Zupančič; 19.00 Izredna oddaja: »Obisk v katedrali Sv. Justa«; 20.40 Zbor iz Rume; 21.00 »Kainov Angel varuh«, drama v treh dejanjih (Luigi Santucci — Martin Jevnikar), igrajo člani RO.

Izdaja Konzorcij Novega lista • Odgovorni urednik Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« - Trst.

Novi slovenski pravopis

Po letošnji izdaji novega Slovenskega pravopisa, ki naj bi nadomestil prejšnjega iz leta 1950, se je med slovenisti, književniki, časnikarji in sploh v vsej slovenski javnosti vnela prava besedna pravda. Postala je bolj ostra in obsežnejša kot znana črkarska pravda v Prešernovih časih.

Obe izdaji Pravopisa sta izšli pod pečatom Slovenske akademije znanosti in umetnosti in ju je pripravila posebna pravopisna komisija, istih članov (razen nekaterih že umrlih). Ker se živi jezik vedno razvija, se je čutila dvanajst let po prvi izdaji prava potreba po sedanjosti. V tej je pa uvedenih mnogo novosti, katerih prva izdaja nima in ki mnogim ne ugajajo. V prvi vrsti gre za končnice — ilec ali — ivec. Ugovorom proti novemu pravopisu se je pridružila s posebno izjavo tudi skupina književnikov, kar je zmedo, kaj je prav in kaj ne, še povečalo.

Časopisje se je držalo deloma starega, deloma novega pravopisa. Še večja nejas-

nost je vladala po šolah. Profesorji in dijaki so se spraševali, kaj je napačno: — ilec ali ivec.

Zdaj je Slovenska akademija kar kratko odrezala. V sporazumu s šolskimi oblastmi in Slavističnim društvom je določila, naj ostane v šolah še dalje v veljavi stari pravopis iz leta 1950.

Javnost se upravičeno sprašuje, čemu je pa Akademija izdala novi pravopis? Čemu je povzročila toliko stroškov za njegov nakup. Menimo, da bi pri takih občeveljavnih zadevah morali bolj počasi in bolj temeljito postopati.

—0—

POLET NA LUNO

V četrtek so Amerikanci izstrelili na rtiču Canaveral raketo »Ranger V«, ki bi morala pristati na luni. Komaj 350 kilogramov težki izstrelak je začel s hitrostjo 39 tisoč kilometrov na uro svoj polet na luno, oddaljeno 360 tisoč kilometrov. Izračunali so, da bi moral pristati v nedeljo na cilju.

»Ranger«, ki je stal skoro 7 milijonov dolarjev, je nosil čudovito izdelane priprave, ki bi samodelno oddajali na daljavi 4000 kilometrov pred luno vse pojave na njej s pomočjo televizije. Na stotine elektronskih celic, ki prejemajo pogonsko energijo od sonca, je spravljaló v tek te čudežne aparate.

Poskus je imel tudi namen ugotoviti, ali bo mogoče človeku pristati na luni.

Računi pa se niso ujemali. Sončne celice so odpovedale že v petek in Ranger ni več oddajal dogovorjenih znakov. Postal bo eden izmed mnogih satelitov, ki krožijo v osvetju. Znanstveni krogi v Ameriki so precej poparjeni nad tem neuspehom, ki je že enajsti v vrsti poskusov, da bi dosegli luno. Ponesrečeni polet jih tem bolj skrbi, ker so Rusi že leta 1959 spustili »Lunik II.« ki je pristal na luni, čeprav se je tam raztreščil. Mesec dni pozneje se jim je pa posrečilo, da je druga raketa obkrožila luno in oddajala slike z zakritega luninega površja.

Kljub sedanji znanstveni nesreči pa Amerikanci pripravljajo nov polet za prihodnje leto.

„DA ALI NE“

V nedeljo bodo francoski državljani poklicani, da izrečejo svoj »da« ali »ne« o De Gaullovem predlogu za spremembo ustave. Kakor je že znano, zahteva sedanji predsednik, naj se volivci sami izrečejo, ali so za to, da predsednika republike volijo volivci naravnost in ne preko svojih strankarskih predstavnikov. De Gaulle hoče utrditi predsednikovo oblast tako, da ta postane res »voditelj Francije«. V svojem govoru po radiu je De Gaulle pritisnil volivce z izjavo, da bo odstopil, če bo večina za »da« šibka ali celo samo srednja.

Nasprotne stranke so se že združile v skupno zvezo. Na De Gaullovo pobudo so se tudi njemu naklonjene stranke povežale v Zvezo za ohranitev pete republike. Vodi jo prosvetni minister Malraux. Bodočnost Francije je precej odvisna od izida nedeljskega glasovanja.

Oče naroda

Prejšnjo nedeljo je obhajal predsednik irske republike Eamon De Valera svojo osemdesetletnico. Stari politik, ki ga ves irski narod spoštuje kot očeta domovine, je eden izmed redkih državnikov, ki je vse svoje življenje popolnoma nesebično posvetil službi svojega naroda.

De Valera, ki se je rodil 14. oktobra 1882 v New Yorku, je sin matere Irke in očeta, plantažnika sladkorja s Kube. Sedanji predsednik je od detinske dobe dalje živel na Irskem. Videl je vse borbe malega naroda proti izkoriščanju s strani angleških veleposestnikov. Množično izseljevanje Ircev pred angleškimi preganjalci in grozno trpljenje tistih, ki so ostali doma, je De Valero nagnilo, da je opustil akademsko nauko in je na velikonočni teden leta 1916 dvignil še z nekaj tovariši prapor odpora za irsko svobodo. Dolga leta je prebil na bojiščih in na ječah. Leta 1926 je ustanovil domoljubno irsko stranko Fianna Fail. Šest let kasneje je morala Anglija odjenjati in priznati Irski, razen par grofijam na severu, popolno državno suverenost. De Valera je postal prvi ministrski predsednik. S spretno politiko je znal obdržati mlado republiko izven meče druge svetovne vojne. Vzpostavil je dobre odnose tudi s sosedno Anglijo. Prejrevni in zapuščeni narod se je dvignil do pravega blagostanja.

Vladno krmilo je držal v krepkih rokah do leta 1959, ko ga je ljudstvo izvolilo za črčavnega predsednika. Na tem mestu je De Valera spravljal Irsko iz politične osamljenosti in jo je vključil v sklop uglednih držav. Sebe je pa postavil za vzgled državnika, ki je tesno povezan s svojim ljudstvom.

TEDENSKI KOLEDARČEK

28. oktobra, nedelja: 20. pobinkoštna

29. oktobra, ponedeljek: Ida

30. oktobra, torek: Marcel

31. oktobra, sredo: Alfonz

1. novembra, četrtek: Vsi sveti

2. novembra, petek: Verne duše

3. novembra, sobota: Just

Smo tukaj ali nas ni?

Slovenci na vzhodnem robu videmske pokrajine smo že vajeni, da nam enkrat priznajo, da obstojamo in prebivamo v vaseh Beneške Slovenije; drugič, da kratko zanikajo naš obstoj na svetu. Znanstveniki in kulturno izobraženi ljudje vseh narodnosti, v prvi vrsti italijanske, so vedno in spoštljivo pisali o slovenski etnični skupini v Beneški Sloveniji. Politikantom in zagrizencem se pa naredi kar rdeče pred očmi, če jim rečeš, da žive ob Teru, Nadiži in Krnahti slovenski ljudje.

Toda te smešne jeze bi jim še ne zamerili, ker so pač nacionalistično zaslepljeni še iz časa fašizma. Bolj nerazumljivo je, da se na javni tribuni oglašijo odgovorni možje, celo ministri, ki kar v par stavkih zbrišejo Beneške Slovence z lica zemlje. To se je zgodilo v rimski zbornici pri razpravi o novi deželi. Minister Medici, ki je svoje dni vodil ministrstvo za prosveto, je pomirjeval nasprotnike dežele, ki so se bali, da bi slovenski element prišel do veljave, s temi besedami: »...na ozemlju videmske pokrajine ne obstajajo manjšine slovenskega jezika, marveč samo skupine ljudi italijanskega jezika, ki uporabljajo v družinskih odnosih neko slovensko narečje.«

Gospod minister je hotel reči, da v Benečiji Slovencev sploh ni. Dodal je pa v isti sapi še večjo bedastočo, da žive tam italijansko govoreči ljudje, ki pod domačo streho uporabljajo slovensko narečje. Radi bi poznali pripadnika italijanske narodnosti in jezika — tu ne govorimo o državi —, ki bi v družini ne uporabljal materinščine. Če pa ljudje po vzhodnih beneških vaseh govorijo doma slovensko, kot pravi sam minister, so torej Slovenci! Vzrok, da si ga ne upajo pogumno uporabljati tudi v javnosti, pa ne naredi iz njih še pripadnike italijanske jezikovne skupnosti. Ministrom

je včasih potrebno zrnice logike in pa tudi poznanja zgodovine.

Iz debelega šopa zgodovinskih dokumentov, ki dokazujejo že starodavno bivanje Slovencev na teh tleh, izberimo samo enega.

Rajni furlanski zgodovinar, duhovnik Peter Bertolla, je pred leti izdal brošurico »La Plebe Slava di Nimis«. V njej piše o Slovencih ob Karnahiti, ki spadajo pod tedanji nemaški plebanat takole: »V hribih nad Njemami živi ljudstvo slovenskega pokolenja.« Nadalje pravi, da so bili Slovenci toč za vikarje že od najstarejših časov in so opravljali duhovno službo po vaseh v hribih. Istotam beremo tudi, da je patriarh Marko Grimani ustanovil leta 1642 nov slovenski vikariat s sedežem v Torlanu nad Nemami.

Že oglejski patriarhi so se torej zavedali, da se že brž za Nemami nahaja slovensko prebivalstvo. Danes pa, ko vesoljni cerkveni zbor slovesno izpričuje pravice vseh narodov, ti pride minister, še demokršćanski povrhu, pomiga z brado in naredi kot čarovnik, da zginejo Slovenci z zemlje, kjer že stoletja bivajo.

Res, »difficile est satiram non scribere« (težko je, da bi o tej stvari ne mogli pisati satire).

—0—

Bombe na Južnem Tirolskem

Avstrijski in italijanski zunanji minister se bosta 7. novembra zopet sestala v Salzburgu k razgovoru za Južno Tirolsko. Nekaterim skrajnejšem pa mirni dogovori ne gredo prav v račune. Hočejo jih preprečiti in so zato zopet segli po bombah.

Blizu Bocna so vrgli v zrak električni opornik. Huje je bilo na postaji v Veroni, kjer se je v petek popoldne v prtljažnem oddelku razpočil peklenski stroj. Ubil je enega železničarja, 17 oseb je ranjenih; med temi dve zelo hudo. Del postajnega poslopja je v ruševinah. Podoben atentat se je isti dan zgodil na postaji v Tridentu. K sreči je bila tu samo ena oseba ranjena. Tretji atentat, ki bi pa bil mogel imeti strahovite posledice, so neznanci poskusili v Bocnu. K vhodu v industrijsko šolo so položili vrečice s sedmimi kg tritola z vžgalno pripravo, ki bi se morala sprožiti ob šolskem odmoru. Šolski sluga pa je še pravočasno odkril torbo z razstrelivom. V torek zjutraj se je zgodil četrti napad s strelji na vojaško obhodnico.

Varnostne oblasti so zgrabile kot sumljive že osem avstrijskih mladeničev. Ni pa še nič jasnega, kdo so povzročitelji brezpotrebni atentatov, ki so že zbudili protidemonstracije. V Bocnu so italijanski študenti šli protestirat v povorki proti sedežu Južnotirolske ljudske stranke in uredništvu dnevnika »Dolomiten«. Orožniki in policija so preprečili, da ni prišlo do hujših izgrediv. Vodstvo južnotirolske stranke je izdalo proglas, v katerem obsoja zločinske atentate, ki še najbolj škodujejo južnotirolski manjšini sami. Demonstracije so bile tudi po drugih italijanskih mestih. Govori se tudi, da bodo pogajanja v Salzburgu prav zaradi teh atentatov odgojena.

Vatikanski koncil II.

V soboto so se zbrali koncilski očetje k tretji generalni kongregaciji ali skupni seji. Predsedoval je francoski kardinal Ahil Liénart. Na seji je glavni tajnik vesoljnega zbora prebral v latinščini poslanico vseh očetov odobreno od papeža, ki je naslovljena vsemu svetu. V njej je izražena globoka misel, da bo verska in duhovna obnova človeštva dala nove pobude tudi znanosti, umetnosti, tehniki in splošni kulturi. Koncil se zavzema zlasti za tiste, ki tudi materialno še niso dosegli življenjske ravni, dostojne za človeka. Kot tretjo misel potrebo po složnem življenju v miru in socialni pravičnosti. Na koncu se poslanica še enkrat povrne k mirovni misli s poučarkom, da ne sme znanstveni napredek ogražati miru, ker se ne upoštevajo splošni moralni zakoni.

Na isti seji je tajnik tudi prebral seznam izvoljenih članov v posamezne komisije. Pri volitvah je prevladalo načelo, naj bo upoštevanih v delovnih odsekih cerkvenega zbora čim več narodnosti, da se poudari katolištvo Cerkve. V nekatere odseke so izvolili tudi člane jugoslovanskega episkopata. Zagrebški nadškof Šeper v komisijo za cerkveni nauk in vero; banjaluški škof Pihler v liturgično komisijo; beograjski pomožni škof Bukatko pa v komisijo za vzhodne Cerkve.

V ponedeljek so se plenarne seje začele z obravnavanjem cerkvene liturgije. Nekateri predlogi so šli za tem, naj se bolj kot doslej upoštevajo jeziki vernikov pri cerkvenih obredih. Za predlog so se najbolj zavzemali afriški škofje. Kardinal Lercaro iz Bologne je tudi govoril proti »kulturnemu kolonializmu« in naj se vpelje moderna liturgija, odgovarjajoča novemu življenju.

Nekatere novosti so se pojavile tudi izven bazilike. Med zborovanjem je namreč od ponedeljka dalje zaprt dohod tudi na trg sv. Petra za vse tujce.

NEVARNO ZA TRST

V petek, 19. oktobra, je bil v Trstu občni zbor Javnih skladišč, na katerem je glavni ravnatelj dr. Bernardi poročal o proračunu za leto 1961-62. Država je prispevala 740.000.000 lir in tako je zguba padla od 820.871.306 na 80.871.336 lir.

V zadnjem desetletju je naša luka imela težave z Reko, ki je v maršičem naš nevaren tekmeč. Politične razmere v Jugoslaviji so take, je rekel dr. Bernardi, da lahko drži svoje tarife za 50 odstotkov nižje kot Trst. Jugoslavija ima razen tega prednost, da je delavstvo v luki cel dan pridno, dočim so pri nas sindikalne agitacije pogoste in povzročajo velike težave. Vse to ogroža doslej neoporečni primat Trsta.

Če upoštevamo, da bo v kratkem stopil na Reki v obrat nov žitni silos, ki obsega 30.000 ton, bo to neizogibno ogrozilo naš položaj v žitni trgovini srednje Evrope. Razen tega znatna okrepitev luke Koper, ki jo opažamo v zadnjem času, otežava trgovino Trsta in napoveduje vedno večje težave.

PONAREJEN DENAR

V Trstu in v Rimu se je pojavilo že nekaj slučajev, da so ugotovili ponarejene bankovce po desetisoč lir, ki so jih spravili neznani sleparji v promet. Ponarejeni desetisočaki so vrinjeni v serijo A s številko 1420. Pri sprejemu bankovcev pazite torej na to serijo in številko!

Borbe na strehi sveta

Na največjem pogorju sveta, na 7000 metrov visokih himalajskih vrhovih, ki mejijo Indijo in Tibet, se že teden dni vršijo ostre borbe med indijskimi in kitajskimi četami. Fronta se vleče več kot tisoč kilometrov na daleč od pokrajine Khinzemane in Dhola na severovzhodu do pokrajine Ladakh. Po prvih poročilih so številnejše in boljše oborožene kitajske čete potisnile Indijce za 15 kilometrov od meje.

Pekinški »Ljudski dnevnik« obtožuje indijsko vlado, da je ona sprožila spopade, ker se ni držala takozvane Mac Mahonove črte, ki je po dogovoru med Angleži in Tibetanci tvorila že od leta 1912 mejo med Indijo in Tibetom. Delhijska vlada je pa potisnila mejo za pet kilometrov proti se veru in je tako proti dogovoru zasedla 65 tisoč kvadratnih kilometrov kitajskega ozemlja.

Združene države so podprle v tem sporu indijsko državo. Hruščev se je pa ponudil za posredovavca. Indijski prvi minister Nehru je pa ponudbo odbil s odgovorom, da se ne bo pogajal, dokler bodo Kitajci stali na indijskem ozemlju. Če ne bodo posredovanja nič zalegla, bodo grmeli topovi na zasneženih pobočjih ogromne strehe sveta. Grom bo pa segel tudi do Evrope.

S Tržaškega

Kaj hoče Skupna Slovenska lista

(Besedilo izjave, ki je bila 25. t. m. prebrana po radiu Trst A).

Skupna slovenska lista je na sedanjih občinskih volitvah v Trstu edina lista, na kateri kandidirajo samo Slovenke in Slovenci. Po svojih kandidatih se obrača izključno na slovenske volivce. Predstavnštvo izvoljeno iz mož in žena, ki nastopajo na tej listi, bo torej imelo poudarjen slovenski narodnostni značaj.

Skupno slovensko listo so sestavile, se v njej povežale in jo podpirajo vse štiri obstoječe slovenske politične skupine na Tržaškem: Slovenska katoliška skupnost, Slovenska demokratska zveza, Slovenska krščansko-socialna zveza in Skupina neodvisnih Slovencev. Poleg tega kandidirajo na Skupni slovenski listi tudi posamezniki, ki ne pripadajo nobeni politični organizaciji. Skupna slovenska lista torej ni nobena strankarska lista, temveč je — tako po svoji sestavi, kot po svojem značaju in namenih — zares lista vse slovenske narodnostne skupnosti v tržaški občini.

Okrog Skupne slovenske liste so se zbrali možje in žene, ki smatrajo za svojo prvo dolžnost, da se zavzamejo za uresničenje in priznanje vseh pravic, ki gredo slovenski manjšini po republiški ustavi in mednarodnih pogodbah. Njihova prva skrb bo, naj store vse, da bodo etnične in kulturne značilnosti ter vrednote slovenske

manjšine na Tržaškem spoštovane in zaščitene. Vsestranska in popolna enakopravnost državljanov različnih jezikov mora postati dejstvo.

Skupna slovenska lista se torej razlikuje od drugih list, ki se na občinskih volitvah v Trstu potegujejo za zaupanje volivcev, tudi v tem, da v svojem programu ni odmerila prvega mesta visokodonečim ideološko-političnim načelom. Prvenstveno pozornost posveča drobnim, a zato za tržaške Slovence toliko bolj občutenim in stvarnim manjšinskim problemom.

Razumljivo je, da bodo kandidati Skupne slovenske liste, v primeru svoje izvolitve skrbeli tudi za uspešno občinsko gospodarjenje in delovanje. Toda zastopanje posebnih interesov, koristi in pravic slovenske manjšine na Tržaškem je in ostane glavna naloga, zaradi katere je bila Skupna slovenska lista postavljena.

Ko je šlo za kakšne zahteve ali potrebe tržaških Slovencev, so izkušnje vedno pokazale, kako važno bi bilo, ko bi jih v njihovih zadevah zastopalo čim širše in samostojno, z demokratično izvolitvijo politično legitimirano predstavništvo.

Skupna slovenska lista meni, da samo odkrito slovenska, na disciplino vsedravnih strank nevezani predstavniki lahko uspešno in dosledno zastopajo težnje in pravice slovenske manjšine.

Ljudje, zbrani v Skupni slovenski listi,

so prepričani, da ne more biti nobenega dvoma o resničnosti in utemeljenosti te trditve. Če tržaški Slovenci tega dejstva ne bodo upoštevali, potem ne bodo mogli prepričati, da bi slovenski problemi tudi v bodoče ne bili velikim strankam samo cenenava, na katero bodo lovile slovenske glasove. V vseh odločilnih trenutkih pa bodo te velike stranke svoje posebne, Slovenem dane obljube redno zapostavile za svojimi širšimi in splošnejšimi strankarskimi koristmi.

(Nadaljevanje na 9. strani)

Beneška Slovenija

GRMEK

Žalostno novico je poslal v ponedeljek italijanski konzul iz Švice na naše županstvo. Sporočil je, da se je tam smrtno ponesrečil na delu pri velikem jezu naš 23-letni vaščan Gino Rukin. Ponesrečeni je bil zelo priljubljen in delaven mladenič. Za družino pomeni njegova smrt tem hujši udarec, ker je bil sin edinec. V sredo so rajnikovo truplo pripeljali iz tujine domov in ga pokopali ob veliki udeležbi sosedov na domačem pokopališču. Tako nam pogublja tujina naše najboljše moči...

DREKA

Prav gotovo je, da se pri nas število prebivavcev neprestano manjša. Vzroki so pač kar na dlani. Doma ni dela in zato tudi ne jela in vaščani so prisiljeni iti s trebuhom za kruhom v tujino.

Koliko je takih, ki so oprtali culo in šli z doma, pa menda niti oblast ne more ugotoviti. Vsaj tako se zdi, da velja za našo občino. Pri zadnjem ljudskem štetju so vključili tudi tiste kot prisotne, ki so že več let z doma. Zato bodo prišli višji uradniki in ugotovili, koliko nas je še pravzaprav doma. To se pa seveda ne bo zgodilo zaradi kakšne resnicoljubnosti, marveč, kakor se sliši, zato, ker se občine boje, da bi zgubile državne podpore, katere odračunajo na podlagi števila prebivavcev.

ZAVARH

O Zavarhu, ki je del občine Brdo, se je pred nekaj tedni dosti pisalo po italijanskih časopisih. V svet je namreč prišel glas o pravljico lepih podzemskih jamah, ki se odpirajo pod našim kraškim svetom okoli te vasi. V jamah se iskri vse polno stalagmitov in drugih kapnikov, kakor v sloveči Postojnski jami. Zavarške jame so pa doslej poznali samo redki domačini, za tujce so bile preveč od rok.

Pred kratkim so se pa pokrajinske oblasti zavzele, da bi te jame uredile za obisk tujcev. Sklenili so, da bodo odprli nove vhodne galerije, napeljali električno razsvetljavo in sploh naredili jame, pripravne za turizem. Če se bo ta načrt izvedel, bo tudi naša vas zaživela od tujkega prometa. Morda se bo s tem dvignil naš gospodarski položaj, ki je že prav na koncu. Zaradi revnih razmer je tudi tod izseljevanje splošen pojav. Vse beži v tujino. Pomislite, da še ni dolgo let tega, ko je živelo v Zavarhu (Villanova) 650 ljudi; danes jih je pa komaj 320! Kaj bo iz tega?

Nekoliko so za nas poskrbele oblasti tudi z novimi deli na cestah. Pokrajinska uprava je že določila potrebno vsoto za

Pismo uredništvu:

Mnenje Goričanov o volitvah

Priobčujemo pismo poslano iz Goriške, ki tolmači mnenje velike večine goriških Slovencev o bližnjih volitvah v Tržaški občinski svet.

»Skupni nastop vseh tržaških sedaj obstoječih slovenskih političnih skupin za bodoče volitve v tržaški mestni svet je razveselil večino goriških Slovencev, ki jim je še pri srcu sveto izročilo očetov o jeziku in domu.

Potrebo po zedinjenju vseh sil naše etnične skupine v obrambi svojih pravic so Slovenci na Goriškem vedno živo čutili. V spominu jim je še dolga borba, katero so morali voditi proti raznarodovanju od strani Avstrije in pozneje proti fašizmu. V Avstriji smo bili razbiti, pod fašizmom smo nastopali enotno. Enotnost vseh primorskih Slovencev je v najtežjih urah rešila naš narodni obstanek. Obramba svojstvenih narodnih pravic in enakopravnega gospodarskega razvoja je tudi danes potrebna, v novi demokratični in postavni obliki. Taka obramba mora biti izraz skupne volje.

Strankarska razcepljenost, dostikrat iz osebnih nagibov narekovana, nam je zadnje čase dovolj škodovala. Določena narodno-obrambna vprašanja so nam vsem skupna, ne glede na ideološka naziranja. Prav v takih skupnih zadevah je potreben enoten nastop vseh zavednih slovenskih mož in žena.

Jalov je izgovor, da bodo slovenske koristi zastopali s srčnim zagonom in dovolj uspešno politiki katerekoli italijanske stranke in da je zatorej skupni nastop Slovencev pri tržaških volitvah odveč. Že po naravnem zakonu je kaj takega nemogoče. Kako so pa italijanske stranke vseh barv zastopale naše resnične koristi, za to imamo že dovolj žalostnih izkustev. Rabile so nas vsaka zase le kot volilno čredo. Svoje narodne in gospodarske koristi bomo najbolje branili preko svojih skupno in prosto izvoljenih zastopnikov v občinskih, pokrajinskih in deželnih svetih.

Pri volitvah oddani glasovi za slovenske kandidate pa pomenijo tudi potrdilo, da slovenski rod še prebiva na dednih tleh in da se noče utopiti v nekem meglenem breznarodnjstvu. Tu ne gre za nestrpnost nacionalni šovinizem — saj bi ga bilo smešno uganjati spričo našega števila —, marveč za neoddatne in nedotakljive narodne pravice, ki so tudi podlaga mirnemu sožitju med sosedi različnih jezikovnih in etničnih skupin.

Zato prav iskreno pozdravljamo skupni nastop tržaških Slovencev z enotno volilno listo in želimo, da bi njih vzgled začrtal jasno pot vsem Slovincem v mejah republike.

PODGORA

Govorice o nesrečni smrti mladega delavca Julija Devetaka, ki se je pripetila v petek zvečer na cesti v Podgori, prinašajo vedno kaj novega na dan. Tisti večer se je mudil Devetak, priljubljen delavec v Voukovih mehaničnih delavnicah, za kratke pol ure v prijateljski družbi na Kornu v znani gostilni. Z mrakom se je nič hudega sluteč odpeljal na motorju proti domu. Na mestu, kjer se začne Klančičev zid in kjer se odcepi pot v breg pod Kalvarijo, je prišlo do nesreče, katere pa ni bil nihče priča.

- Kanalska dolina

razširitev in asfaltiranje ceste, ki veže Zavarh s cesto Brdo-Tarcent. Z deli bodo pričeli že prihodnje leto.

VIZONT

Iz mnogih krajev in vasi Beneške Slovenije beremo novice in dopise v Novem listu. Iz naše gorske vasi pa se ni menda še nihče oglasil. Vizont ali v italijanski Chialminis je gorska vasica, ki spada pod občino Neme in leži precej visoko, 750 metrov nad morjem. V tej pozabljeni in odmaknjeni vasi so se ljudje še pred desetimi leti pogovarjali v materinskem jeziku. Dolgoletni stik s soslednim furlanskim ljudstvom je pa vplival, da je ta in oni zavrgel in pozabil svoj jezik. Ni pa vzrok samo ta soseščina. Je še neki drug razlog in ta je občutek manjvrednosti in bojazni, da bi naše ljudi zmerjali z besedo »sclasi« in imenovali našo zemljo Sclavania. Za pametnega človeka je oboje danes že kar nerazumljivo in neopravičeno.

Saj še v črni Afriki smejo ljudje ljubiti in govoriti svoje narečje, kaj pa šele ljudje v kulturni Evropi! Moramo pa priznati, da se je slovenska govornica tudi pri nas še ohranila. Starejši ljudje jo še vedno uporabljajo. Na mlajši rod pa seveda vplivajo tujegovoreči učitelji, duhovniki in oblastniki, ki prav radi vidijo, da bi se mlajši rod furlaniziral in raznarodil.

TRBIŽ

Trbiški občinski svet je v torek zvečer nenadoma odstopil. Vse občinarje in tudi prebivavce Kanalske doline je ta nagla odločitev precej zaprepastila. Vzrok za ostavko je sklep rimskih oblastev, da se preuredi in poveča kot glavna obmejna carinska postaja Ponteba in ne Trbiž, kot se je doslej upalo. Mesto bo seveda s prenosom središča za obmejno carino precej gospodarsko oškodovano.

Vprašanje je že precej staro. Leta 1957 je že bilo določeno, da se postavi v Žabnicah, ki spadajo pod trbiško občino, glavna mednarodna postaja za tovorni promet. Manjkal je samo še podpis računskega dvora v Rimu. V zadnjem hipu so se pa premislili, češ da je nemogoče zgraditi v Žabnicah skladišča in potrebne urade zaradi prevelikih snežnih zametov. Zato so sklenili v Rimu, bogznaj na kak pritisk, da se uporabi vsota treh milijard in pol lir za mednarodno carinsko postajo v Pontebi. Iz teh razlogov je občinski svet v Trbižu odstopil. Pri glasovanju je sklep potrdilo 13 svetovavcev, trije so se vzdržali, eden je pa glasoval proti. Če bo ostalo pri vladnem sklepu, bo Trbiž še bolj gospodarsko nadoval, kot je doslej.

Neki mimoidoč avtomobilist je opazil razbit motor na cesti. Šele po daljšem iskanju je opazil truplo ponesrečenca, vse potlačeno, v obcestnem jarku. Kako je Devetaka tako čudno vrglo v jarek, je še uganka.

Poleg tega je pa še bolj čudno, da so se doslej pripetile prav na tistem kraju že štiri nesreče. Tam se je že pobil pred leti tudi podgorski župnik. Na vsak način je cesta preozka in premalo razsvetljena, sicer bi se prav tam ne dogajale kar naprej take hude nesreče. Prostor sam menda ni začaran?

Pri našem mostu čez Sočo vidimo, da dela še precej dobro napredujejo. Zaposlenih je kakih petnajst delavcev, ki utrjujejo in cementirajo oporne stebre. Dela gredo hitro od rok, ker so nasuli v strugo nasip, po katerem potiskajo moderne žerjave za prenašanje in dviganje gradbenega materiala. Če bo šlo delo v takem ritmu dalje, upamo da bomo še pred koncem leta hodili čez most.

MEŠANA KOMISIJA

V palači Belgrado v Vidmu razpravlja od začetka tedna mešana italijanska-jugoslovanska komisija o vprašanjih malega obmejnega prometa. Sestanek je že deseti, odkar je bil leta 1955 podpisan videmski sporazum. Seje se bodo nadaljevale do konca tedna, nakar bo izdana skupna izjava.

Prebivavci obeh obmejnih pasov pričakujejo, da se bo ozemlje, pristopno na obeh straneh s prepustnicami, razširilo. Obenem želi, da bi se odprli nekateri novi obmejni prehodi, kakor na primer v Gorici v ulici sv. Gabrijela, ki se v ravni črti nadaljuje z Erjavčovo cesto v Novi Gorici.

MISIJSKA NEDELJA

V nedeljo se je po vsem katoliškem svetu obhajala misijonska nedelja in so se pobirali prispevki za misijonske dežele. Cerkevna oblast je tudi za Slovence izdala posebno številko Misijonske nedelje z opisi delovanja v misijonih. Iz nje izvemo, da je goriška Marijina družba nabrala lanske leto za misijone 306 tisoč lir. Kot novost smo letos opazili, da so dekleta pobirala darove za misijone tudi pred vhodi v kino dvorane. Po mestnih ulicah je pa vozil tovornjak, sicer skupina dečkov, oblečenih v noše različnih narodov iz misijonskih čezel.

PAMETEN UKREP

Že večkrat smo tudi v našem listu pisali, kako nevarna so nekatera mestna križišča, zlasti tista, kjer ni nobenih prometnih znakov. Taka nevarna mesta so na Katari-niju pred uršulinskim portalom, na križišču pred novimi hišami na Svetogorski cesti, na Tržaški cesti in še drugod.

Prošnje občinarjev so končno le naletele na odprta ušesa. Posebna komisija občinskih tehnikov in prometne policije si je že ogledala tista nevarna križišča. Sklenjeno je, da bo županstvo v najkrajšem času poskrbelo, da se na asfaltu povlečejo bele črte za ureditev cestnega prometa. Na križiščih bodo postavili tudi raznobarvne avtomatične luči in ojačili razsvetljavo. Menda bodo ta potrebna dela končana že ta mesec.

STEVERJAN

Naša Brda ter njih gospodarski in turistični problemi so začeli resno skrbeti tudi deželne oblasti. Pred kratkim je pokrajinska uprava sklicala na posvet zastopnike občin, pod katere sega briško ozemlje. Navzroč je bil tudi naš župan Podveršič. Kmetijski nadzornik ustanove Treh Benečij je razlagal, da je treba bolj povzdigniti kmetijstvo v briških vaseh in istočasno poskrbeti tudi za razvoj turizma. Po njih mnenju bi bilo treba ustanoviti zadruge za drobno prodajo tipičnih briških vin. Postavili naj bi se v poletnih mesecih tudi posebni vinotoči vzdolž glavnih cest, koder se vrši izletniški promet. Pri tej točki je večina udeležencev na sestanku predlagala, naj bi se zgradila iz Gorice preko Števerjana in do Dolenj asfaltirana turistična cesta z odcepki k najbolj razglednim točkam.

Poleg te ceste so pa seveda še bolj potrebna popravila pota do posameznih bolj oddaljenih zaselkov in pa napeljava vodovodne mreže, ki še marsikje manjka. Načrtov in nasvetov je torej vse polno, manjka samo, da bi se jih tudi praktično lotili.

V soboto smo pokopali najstarejšega farana Jožeta Terpina z Gabrskega konca. Učakal je 88 let. Rajni Pepč je znal marsikatero povedati iz svojega dolgega življenja, ko je bil kot občinski redar strah otročev, pa tudi fantalinov, če so si v krčmi skočili kaj v lase. Bil je zaveden in spoštovan možakar. Možganska kap ga je spravila na drugi svet, kjer mu Bog daj dobro!

RAZDELJEVANJE SEMEN

Kakor je znano, razdeljuje država že nekaj let posestnikom vrtna semena brezplačno. Brez dvoma je ta pobuda dobra pomoč našim kmetom. Vendar bi radi, po želji mnogih naših kmetovavcev, naslovili na Kmetijsko nadzorništvo nekaj nasvetov. Razdeljevanje semen povzroča nekaj nevšečnosti, ker se včasih dogaja, da nekateri kmetje dobe preveč semen, drugi pa malo ali sploh nič.

Dobro bi tudi bilo, če bi nadzorništvo razdeljevalo v prvi vrsti semena za tisto povrtnino, katero bodo kmetje najlažje spravili v denar. To je predvsem seme zgodnjega graha in fižola; šele v drugi vrsti pride v poštev seme paradižnikov, cvetače in kavalov. Upamo, da bo pristojna oblast upoštevala te nasvete, da se odpravi sleherna nezadovoljnost.

GORIŠKO MASLO

Zadeva o prodajanju pokvarjenega masla od strani nekaterih trgovin na debelo, se še dalje plete. V zvezi z dvomesečno ukinitvijo obrtnice podjetju »Burificio Alto Isonzo« je liberalni občinski svetnik vprašal župana, kdo je tista oseba, ki se poteguje za novo obrtno dovoljenje namesto tistega ukinjenega.

Še bolj pa je presenetila javnost odločba ministrstva za zdravstvo, ki je zaporo omenjenega podjetja skrajšalo od 60 na 15 dni. Lastniki, ki so v torek zopet odprli trgovino, so celo zagrozili, da bodo tožili dva dnevnika, iz Milana in Benetk, češ da sta obrekovala njih maslo.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Abstraktno slikarstvo v zatonu

Zaton abstraktnega slikarstva je danes dnevni pogovor vsega Pariza. Slikarji, kritiki, prijatelji umetnosti in celo širši krogi razpravljajo o tem pojavu, mnogi z velikim zadoščenjem, nekateri vzklíkajo celo: »končno!«

Zdi se, da je abstraktno slikarstvo resnično blizu koncu. Nedvomno je vsaj to, da ljudje danes že ločijo umetnost od plevela. Nihče ne kupuje več tako imenovanih umetnin, ki so iz starega železja in volnenih krp ali tudi platna, ki ima v sredini črn pravokotnik z rdečo piko. V zadnjih mesecih so morali v Parizu zapreti več galerij, ki so se zapisale abstraktni umetnosti in o podobnem pojavu poročajo tudi iz New Yorka in Berlina.

V New Yorku je Muzej moderne umetnosti sedaj prvič priredil razstavo figurativne umetnosti. V Parizu izjavljajo trgovci z umetninami in komisarji javnih dražb, da so dela abstraktnih umetnosti izgubila najmanj 40% svoje vrednosti.

Maurice Rheims, eden od najbolj znanih komisarjev javnih dražb umetnin v Franciji, izjavlja, da za abstraktna dela že ni več mogoče doseči sprejemljivih cen in dostavlja: »Nedvomno doživljamo ozdravljenje umetnostnega trga. Konec je neumne špekulacije, ki je goljufala občinstvo in škodovala praviim trgovcem z umetninami. Sicer je pa to nekaj, kar smo predvidevali. Seveda bodo razni slabo nasvetovani kupci zelo razočarani. Toda to se dogaja vedno, če se mora umakniti ena šola drugi. Slikarstvo je kot borza vir presenečenj.«

Enakega prepričanja je ravnatelj slovite pariške galerije Charpentier, Raymond Nacenta, ki pravi: »Tudi najbolj naivni ljudje se niso mogli trajno zanimati za popolnoma rumene ali popolnoma modre slikarje ali za resne smatrati metafizične patose, ki so jih ustvarjali bolni možgani. Sedaj bo konec poskusov iskanja tistega v slikarstvu, česar v njem ni, to je metafizike, literature in filozofije.«

Trgovce z umetninami Romanet, ki je poleg svoje pariške galerije ustanovil še drugo za abstraktno umetnost, je dejal: »Ta poskus me je razočaral. V več mesecih sem le troje del prodal istemu kupcu, abstraktnih slik danes ne kupuje nihče več!«

Uspeh nove Becaudove opere

V gledališču »Champs Elysées« v Parizu so uпрizorili fe dni novo opero Gilberta Becauda z naslovom »Aranska opera«. Krstna predstava je bila samo za člane »Lyon's Cluba«. Ko je padel po zadnjem dejanju zastor, je 2000 gledavcev vseh 10 minut navdušeno ploskalo. Toda začetek je bil nekoliko negotov. Po prvem dejanju so kazali mnogi gledavci nezadovoljstvo, češ da teče dejanje prepočasi. Toda v drugem dejanju jih je navdušila tako imenovana »Seanova arija« in še nekateri drugi prizori, tako da so po koncu dejanja že vneto ploskali. Tudi prvi kritični komentarji, ki so bili objavljeni potem v pariškem tisku, so pohvalni. Uradna krstna predstava fe nove Becaudove opere pa bo v četrtek zvečer, in pričakovati je, da bo doživela enak uspeh in da bo s tem njen sloves utrjen. Razen Becaudove glasbe hvalijo kritiki tudi libreto in režijo Wallmannove iz milanske Scale. Pohvale so deležni tudi vsi pevci zlasti pa Rosanna Carteri, ki je naravnost blestela v glavni vlogi, tako da so jo kar med predstavo prekinjali s ploskanjem.

NAGRADE ZA DIRIGENTE

Spomladi prihodnjega leta bo v New Yorku velik mednarodni natečaj za najboljše dirigente, ki bodo dobili velike denarne nagrade in bodo lahko v sezoni 1963 dirigirali orkester newyorške Filharmonije. Natečaj se bo imenoval po nedavno umrlem grškem dirigentu Dimitriju Mitropoulosu. Denarne nagrade trojici najboljših dirigentov bodo znašale po 5.000 dolarjev. Razsodišču bo predsedoval ravnatelj newyorške Filharmonije, skladatelj Leonard Bernstein, častni član razsodišča bo pa sloviti čelist Pablo Casals.

Kaj pa pravijo k temu slikarji? Bernard Buffet, ki je bil sicer že od nekdaj zaprisežen sovražnik abstraktistov, pravi: »Abstraktno slikarstvo je stari kubizem iz leta 1910 v poslabšani izdaji. To ni umetnost, človek se lahko samo zgraža!«

Dva od najbolj znanih abstraktistov, Manessier in Poliakoff, pa pravita, da se bosta še nadalje držala svojega razumevanja umetnosti in da ju mnenje drugih ne briga.

Za zbližanje z Afričani

Pred kratkim je bilo ustanovljeno v Rimu kulturno društvo »Italijanski prijatelji zveze Presence africaine«. To društvo hoče podpirati afriško kulturno zvezo tega imena, ki je nastala pod pokroviteljstvom organizacije UNESCO na prvem kongresu črnih pisateljev v marcu leta 1956 v Parizu. Uradno glasilo te zveze afriških intelektualcev je revija »Presence africaine«, ki izhaja četrtletno. Ustanovil jo je leta 1947 odlični senegalski pesnik Alioune Diop skupaj s skupino črnih intelektualcev, ki pišejo v francoskem jeziku. Med njimi sta bila najbolj znana Aimé Césaire in Leopold Sedar Senghor, sedanjí predsednik Senegala. Pridružili pa so se jim tudi znani francoski pisatelji Emmanuele Mounier, Sartre in Gide.

Italijansko društvo prijateljev zveze »Presence africaine« je drugo v celinski Evropi. Prvo je bilo ustanovljeno v Bruslju. Takí društvi pa obstojata tudi že v Londonu in New Yorku. Uradno je predstavljal javnosti novo društvo sam senegalski predsednik Leopold Sedar Senghor na tiskovni konferenci, ki jo je priredil med svojim obiskom v Rimu. Na njej je govoril o kulturnih in duhovnih vrednotah črnsťva in o afriški politiki.

Novo rimsko društvo Prijatelji zveze »Presence« namerava seznanjati javnost s kulturnimi in političnimi problemi afriških narodov in pospeševati bratstvo z vsemi narodi, ki se vključujejo v svetovno politiko in kulturo.

LUTHULI — ČASTNI REKTOR

Južnoafriški črnski časnikar in politik Albert Luthuli, ki je dobil lani Nobelovo nagrado za mir, je bil imenovan zdaj za lorda rektorja univerze v Glasgouu. Toda Luthuli živi pod nadzorstvom v svoji domači vasi v južnoafriški provinci Durban. Za rektorja so ga izvolili študentje z veliko večino glasov. Naslov rektorja pa je samo časten.

Zanimiva knjiga o Afriki

Pri založbi Orell Füssli v Zürichu je izšla knjiga z naslovom »Schwarzes Arkadien« (Črna Arkadija), ki jo je napisal René Gardi, ilustriral pa jo je Victor Surbek. Knjiga ima obliko albuma, ker je težišče predvsem na Surbekovih skicah, katerih vsebuje 32. Viktor Surbek iz Berna je 73-letni slikar, ki je pred tremi leti čisto slučajno padel v družbo rojakov, ki so se odpravljali na filmsko odpravo k plemenu Matakam v severnem Kamerunu. To plemo živi v gorovju Mandara in je ostalo še zelo primitivno. Njegovo življenje je težko, a divje romantično in polno naravne poezije. Pisatelj René Gardi se je že večkrat dalj časa mudil pri tem plemenu, s katerim se je močno sprijatelžil, in končno je sklenil posneti o njem tudi dokumentarni film. Želel je pa vzeti s seboj tudi kakega umetnika, da bi ujel na papir prizore iz življenja črnih Matakamov. Toda noben slikar ni hotel z njim, dokler ni naletel na 73-letnega Surbeka, ki se je hitro navdušil za odpravo. Tako je nastal lep dokumentarni film »Mandara, čar črne divjine«, René Gardi pa je napisal potopis »Mandara«, ki je vzbudil pozornost. Pred kratkim pa sta René Gardi in Viktor Surbek, kot že rečeno, skupno izdala knjigo »Črna Arkadija«, ki noče biti etnološka in etnografska dokumentacija v slikah, ampak nekaka knjiga poezije o človeku, ki je ostal povezan z naravo, o črnih vaseh in slikoviti pokrajini z mogočnimi in raztrganimi granitnimi gorami. Surbekove risbe so polne navdiha in domi-

FILM O DEČKU NA DIVJI GOSKI

Na Švedskem so pred kratkim prvič predvajali film »Čudovite dogodivščine« Nilsa Hołgerssona, po znani mladinski povesti pisateljice Selme Lagerlöf. Premieri filma je prisostvoval kraljevi par. Zanimivo je, da kralj Gustav Adolf tudi sam igra v filmu in sicer samega sebe, to je švedskega kralja. Film je stal okrog dva in pol milijona švedskih kron, to je okrog 320 milijonov lir in je tako najdražji film, kar so jih do zdaj posneli na Švedskem. Večino prizorov so snemali iz helikopterjev, ker pripoveduje pravljica Selme Lagerlöf, kot znano, dogodivščine malega Nilsa, ki na hrbtu divje gosi leta preko švedske dežele.

KIM NOVAK PRIDE V ITALIJO

Kot poročajo, bo igrala Kim Novak eno izmed glavnih vlog v filmu »MIT«, ki ga bo posnel mladi režiser Adimaro Sala. Film bodo snemali povprečini v Florenci. Vsebinska bo psihološkega značaja in bo prikazovala probleme mladega zakonskega para. Partner Kim Novakove bo Jean-Louis Trintignant, ki snema zdaj v Rimu film »Preštevanje«. To bo prvi film, ki ga bo Kim Novak igrala v Italiji.

—0—

Jevtušenko spet v ospredju

O Jevgeniju Jevtušenku se spet mnogo govori in piše. Ruski pisatelj Jevtušenko, ki ga imenujejo nekateri »enfant terrible« sovjetske literature in ki lahko v Rusiji baje govori in piše, kar hoče in ki je na jezo »partiji zvestih« književnikov smel ponovno potovati v zahodne dežele in tam nastopati kot reklama za sožitje in v katerem vidi baje sovjetska mladina svojega malika — ta Jevtušenko je to pot spet krepko stopil v službo partije in propagandnih sovjetskih koristi.

V Moskvi so pravkar objavili Jevtušenkovo pesnitev, ki pripoveduje pod naslovom »Kubanska mati« ganljivo zgodbo Kubanke, katere mož je padel na strani Fidel Castra v boju proti Batistu in katere sin je izgubil življenje lani v obrambi proti tako imenovani »ameriški« invaziji. Razen tega poročajo, da piše Jevtušenko baje sedaj na Kubi scenarij za film o Castrovi revoluciji.

Kaj se je zgodilo, se vprašuje zahodni tisk, ki objavlja te vesti? Ali se je spomnil mladi vsevedni kričać, ki je bil večkrat v opoziciji proti uradni literaturi, da bo čez nekaj tednov v Moskvi zborovanje književnikov iz vseh dežel Sovjetske zveze, za katerega poznavalci položaja napovedujejo, da bo prišlo na njem do odločilnega obračunavanja med mogočnimi zastopniki stare garde in tako imenovanim »novim valom«? Ali so pa te novice Jevtušenka samo tisto, kar je Jaroslav Smejčakov, glasnik tako imenovane »sovjetske stvarnosti«, že vedno očital Jevtušenku, namreč lov za zunanjiimi efekti, hotenje, da svet o njem piše?

—0—

USPEŠEN POLJSKI PISATELJ

Izmed sodobnih poljskih pisateljev se poleg Hlaska krepko uveljavlja tudi v tujini Jaroslav Iwaszkiewicz. Zadnji čas so Nemci prevedli zbirko njegovih novel pod naslovom »Ljubimci iz Maronee«. V novelah opisuje Iwaszkiewicz življenje, ljubezen in smrt med današnjimi poljskimi ljudmi na deželi in v novem družbenem redu. Ena izmed oseb v neki njegovi noveli nenadno izjavi: »Naša najintimnejša stvar, Ola, je smrt!« Ze samo ta stavek daje slutiti ton Iwaszkiewiczovih novel. Večina novel obravnava smrt. Večina se jih tudi tragično konča. Nemški kritiki pravijo, da so novele tega pisatelja čisto moderne, čeprav spada že k starejši generaciji. Naglašajo tudi, da je poljska literatura zadnjih let zelo obogatila evropski knjižni trg in prinesla v evropsko literaturo nov ton, kot edina izmed vzhodnoevropskih literatur.

GOSPODARSTVO

Jesenska setev, spomladi obilna zelena krma

Suša je najbolj občutno zadela živinorejce, ki imajo pol prazne senike in zato premalo krme, da prerediti živino preko zime do pomladanske košnje. Pravočasno smo svetovali, naj živinorejci sejejo mešanico Landsberger (detelja inkarnatka, laška ljujka in kosmata grašica). Mnogi so naš nasvet upoštevali. Njihova setev je bila orosena s septembarskim dežjem — prvim po dolgotrajni suši — in bodo čez dober mesec lahko nakosili precej tečne krme, spomladi pa bodo imeli obilno in zgodnjo košnjo. Sedaj je že prepozno, da bi lahko sejali še kaj, kar nam bi še to leto dalo obilno živalske krme, pač pa so še vedno mogoče setve, ki nam bodo dale obilno in tečno krmo zgodaj spomladi.

To velja predvsem za setev rži in ječmena. Bolj važna je rž, ki je mnogo bolj zgodnja in nam nudi že sredi aprila znatno količino krme. Na vsakem aru, to je 100 m² površine, se nakosi navadno 200 do 250 kg zelene rži. Če damo velikemu govedu dnevno po 40 kg zelene rži krije pridelek vsakega ara približno potrebo za slab teden. Ker ne moremo računati, da bi zeleno rž krmili več kot 2 tedna, lahko posejemo z ržjo po 2 ara na vsako odraslo žival.

Setev rži za krmo se mora izvršiti — če le mogoče — še oktobra ali pa vsaj v prvi desetini novembra. Poznejše setve so ne-

gotove. Na vsak ar moramo vsejati vsaj 2 kg rženega semena, bolje še $\frac{1}{2}$ kg več. Sejati pa moramo s sejalko v vrste, ki naj bodo oddaljene 12 do 15 cm druga od druge. Seveda moramo zemljišče za setev primerno pripraviti: preorati in istočasno pognojiti s približno 400 kg enega izmed sestavljenih gnojil z obliko 5-12-10, kar pomeni, da vsebuje to gnojilo v 100 kg dušika 5 kg, 12 kg fosforove kisline in 10 kg kalija. Seveda lahko nadomestimo dotično sestavljeno gnojilo z 200 kg superfosfata, 200 kg kalijeve soli in 150 kg apnenega dušika (calciocianamide).

Zelena rž je kot krmilo zelo tečna, če ni košena prepozno. Stara rž postane namreč trda, lesnata in netečna. Mlada in sočna pa je zelo tečna.

Ječmen je kot zeleno krmilo enakovreden rži — ali še boljši — a je žal bolj pozen, navadno za 2 tedna, to je do prvih dni maja. Zemljo pripravimo kot za rž. sejemo tudi v vrste, in sicer na razdaljo 15 do 18 cm, na ar pa vsejemo $1\frac{3}{4}$ kg semena.

Rž in ječmen sejemo navadno brez drugih primesi, a rži bi lahko primešali ozimne grašice (veccia) ali tudi repišča (ravizone).

Kdor misli sejati rž ali ječmen, naj setev pospeši in naj ne odlašaja.

—0—

SADNO DREVJE CVETE

Na več krajih našega ozemlja so sedaj posamezna sadna drevesa v cvetju, kot spomladi. Cvetejo pa najrazličnejše vrste: hruške, jabolane, češnje, breskve, slive, man-

deljni in še druga. Cvetoča drevesa so res lepa, a cvetenje v tem času je žalosten pojav, ker iz dotičnega cvetja ne bo sadu in drevesa, ki sedaj cvetejo, bodo spomladi mnogo manj cvetela, mogoče celo nič.

Kako je to, da cvetejo? To je posledica letošnje suše. Ker ni bilo dežja dolgo časa, je že v začetku avgusta prenehalo valovanje sokov v drevesih, tako kot preneha sredi jeseni. Dež v septembru je napravil veliki suši konec, kar je vplivalo na sadno drevje kot nastop pomladi. Sok se je začel zopet pretakati po deblu in vejah, cvetno popje se je nabreklo in vzcvetelo. Žal, vzcvetelo v jalovo.

Iz kulturnega življenja

Dr. RAFKO VODEB NA PROPAGANDA FIDE

Pred kratkim je znani slovenski pesnik, dr. Rafko Vodeb z odličnim uspehom doktoriral na katoliški univerzi v Louvainu v Belgiji, in sicer iz zgodovine cerkvene umetnosti. Sedaj je bil imenovan za profesorja cerkvene umetnosti na papeški univerzi Propaganda Fide v Rimu. Na tej univerzi so sedaj že trije slovenski profesorji: monsignor Vodopivec, monsignor Jezernik in doktor Vodeb. Tajnik univerze pa je Slovenec Franc Šegula.

STEINBECK — NOBELOV NAGRAJENEC?

V Stockholmu pravijo, da je najresnejši kandidat za letošnje Nobelovo nagrado za književnost ameriški romanopisec John Steinbeck.

Drugi resni kandidati za letošnje Nobelovo nagrado, ki pa bodo morali zelo verjetno še počakati, so Angleži Robert Graves, Graham Green in Lawrence Durrell in čilski pesnik Pablo Neruda.

»PIETA« V NEW YORK

Znameniti Michelangelov kip »Pietà« bodo odpeljali, po pisanju nekega ameriškega dnevnika, v Ameriko z neko ameriško podmornico. Tak način prevoza so izbrali zato, ker je najbolj varen in najbolj miren, tako da kip ne bo izpostavljen tresenju. Kip »Pietà« bodo razstavili v vatikanskem javiljonu na svetovni razstavi v New Yorku leta 1964. Obenem s kipom »Pietà« bodo odpeljali v Ameriko tudi neki kip iz tretjega stoletja, ki prikazuje »Dobrega pastirja«.

Afriška slinavka se bliža

Svoj čas smo pisali o slinavki in parikljevki afriškega tipa (Virus Sat 1), ki razsaja in povzroča velikansko škodo na Južnem tropem, to je na Bližnjem vzhodu. Hudo so prizadete vse arabske države v Aziji, pa tudi Iran (Perzija), Afganistan in Pakistan. Za sedaj ni znano, če so prizadeta tudi ozemlja na sovjetski strani meje, posebno pa Turkmenistan.

V zadnjih mesecih se je slinavka razširila še na Zapad in prekoračila azijsko Turčijo ter se pojavila v bližini Carigrada, tako da je ogrožen Balkan, posebej pa turška Trakija in Grčija.

FAO, to je mednarodni urad za kmetijstvo in prehrano je opozoril evropske države, kakšen uničevalec živinoreje se bliža, in izdelal načrt, kako bi se Evropa zavarovala pred okuženjem. Za izvedbo načrta to je nabavo primernih cepiva in organizacijo živinozdravniške službe bi FAO potreboval 7-8 milijonov dolarjev. Države pa so se slabo odzvale pozivu, naj prispevajo: Švica je dala na razpolago 68.000 dolarjev, Anglija je dala 300.000 doz cepiva v vrednosti 100.000 dolarjev, Združeni narodi so prispevali 70.000 dolarjev, ostale države so dosedaj prispevale samo obljube.

Zaenkrat je FAO dal Bolgariji in Grčiji po 50.000 doz cepiva vsaki, kar pa je mnogo premalo, saj bi sama Grčija potrebovala poldrug milijon doz, Turčija pa za svojo Trakijo 250.000 doz.

Upajmo, da bo slinavki onemogočen pohod na Zapad.

Če boš sejäl ozimno pšenico...

Ne pozabi, da s srednjim pridelkom od vzameš hektaru zemljišča približno 40 kg čistega dušika, okoli 55 kg fosforove kisline in 60 kg kalija. Tudi gotovo veš, da naše zemlje ne vsebujejo neizčrpne zaloge imenovanih snovi, temveč da jim te snovi primanjkujejo. Zato moramo gnojiti, kar pomeni, da damo zemlji nekakšen predjudem, katerega nam potem vrne v obliki zrnja in slame.

Zgornja količina dušika ustreza 200 kg žveplenokislega amoniaka (solfato ammonico), enaki količini amonijevega solitra (nitrato ammonico), 270 kg apnenega solitra (nitrato di calcio) ali isti količini apnenega dušika (calciocianamide).

Fosforovo kislino moramo v vsakem primeru zemlji povrniti oziroma ji dati predjudem. Povračilo pa ne sme biti samo tako veliko, kot je bil odzjem, marveč večje, in sicer vsaj za polovico. Torej ne zahtuje 300 kg superfosfata, marveč ga je potrebno 500 kg. Superfosfata namreč precej ostane v zemlji za prihodnji pridelek. V pustih in peščenih zemljah velja isto tudi za kalij, katerega moramo vrniti zemlji več, kot smo ga odvzeli s pridelkom.

Če pa je zemlja ilovnata, ni potrebno bogato gnojenje s kalijem, ker vsebuje taka zemlja precej kalija. A tudi ilovnate zemlje so hvaležne za kakšno vrečo kalijeve soli, posebno če sadimo krompir. — Naredimo koristno delo, če zemlji vrnemo ves s pridelki odvzeti dušik, ker se na ta način ne zmanjša rodovitnost. Ni pa to nujno potrebno, ker dobijo naša zemljišča precej dušika tudi iz zraku. Vsaka kapljica dežja nosi s seboj trohico dušika, posebno če dežuje potem, ko se je močno bliskalo in grmelo. Vendar je prav, da nadoknadimo odvzeti dušik, posebno ko v tem oziru naš kmetovalec ni posebno radodaren.

Kako vplivajo navedene gnojilne snovi na pšenico? Vsaka rast tudi najmanjšega dela pšeničnega grma potrebuje harmonično delovanje vseh treh gnojilnih snovi, ki se vse nahajajo v pepelu dotičnega dela. Vsaka gnojilna snov pa ima tudi poseben vpliv: dušik vpliva predvsem na razvoj zelene snovi, to je na dolgost stebila in listov; fosforova kislina in kalij pa vplivata posebej na močan razvoj korenin, na splošno zdravje rastline, na trdnost in krepkost stebila, ki potem ne poleže, ter na tvorbo in dozorenje pridelka — pri pšenici zrnja.

V vrtincu

4.

R. B.

Radič je mirno otresel pepel s cigarete in je vprašal, na koga leti njegov sum. Natakak je odkimal, kot da ne ve.

»Mogoče gospod Delagoa?« je Radič kar tako vrgel besedo in ostro pogledal natakakja. Zelenec je odgovoril, da ne verjame. »Sicer pa je že odpotoval.«

»Kaj,« se je začudil Radič, »kar tako na naglo?«

»Da, ni dve uri tega. Nameraval pa je dalj časa ostati.«

»Spada ta mož, hm — k naši družbi?«

Pogovarjala sta se še nekaj časa. Ko je natakak odšel, je doktor stlačil v torbo delavsko obleko in oba zavojčka. Stopil je v vežo in vprašal vratarja po gospodu Delagoji. Vrtar mu je pojasnil, da je že odpotoval. Ni pa znal povedati, kam.

Radič je stopil iz hotela in se je v najetem avtu odpeljal k veliki garaži. Preoblekel se je v montersko obleko in stopil v delavnico. Ura je kazala že čez osmo. Maja naj le misli, da ima pogovor z založnikom. Kaj pa, če je kaj drugega zavohala? Radič je vse še naglo premislil. Ni brez namena napeljala pogovor med plesom na mamila. Čudno je zvenelo njeno vprašanje, ali je on doktor medicine — da se sama ne more odvaditi morfija... Odnesele je oba zavojčka in skušala brati na njegovem obrazu, ali je že opazil tatvino. K sreči se je znal obvladati tako, da se je ona uverila, da še nič ne ve. Vse to je razmišljal, ko je hodil mimo vrste avtomobilov in tovornjakov v delovni lopi. Nadzornik garaže je v svoji stekleni sobici govoril z monterjem, ki je končal svoj urnik.

Radič je z mirno kretnjo pristopil k njej. Nadzornik je prekinil razgovor in ga je vprašal, ali je on tisti novo nastavljeni delavec. Radič je prikimal. Mojster mu je s prstom pokazal na sosedno lopo: »Tja pojdite in se javite pri Stoki.« Stoka je novincu odkazal delo v pralnici vozov. Čokat

delavec s kodrasto glavo mu je prišel naproti. »Aha, ti si tisti novi, ki mi bo pomagal pri nočnem delu?«

Radič je prikimal: »Upam, da se bova dobro razumela.« Položil je desnico k desni strani glave in se je popraskal za ušesi. »Danes je bil prav lep dan,« je dodal, »le sonce bi moralo greti nekoliko topleje.« Preko mrkih potez tovariša je legel nasme: »A, tako je torej; no, dobro« in je krepko stisnil roko novemu delavcu.

»Prinašam ti pozdrave brata Klavža,« je krepko lagal Radič, poigrajoč se z nekimi kleščami.

»Pridi, bova kar pri tem avtu začela,« ga je oni povlekel za sabo.

—0—

Kletar je zamišljen sedel pri mizi, kjer je stala na pol izpraznjena steklenica kofrjaka. Podpiral si je glavo in strmel proti vratom, ki so se pravkar odprla. Vstopila je precej obilna ženska, kakih tridesetih let. Kletar Preti je vstal in jo je godrnjaje povabil, naj sede. Prinesel je nov kozarec in ga nalil.

»Na zdravje, Luca!«

Ona je brž opazila, da ga ima pod kapo.

»Splakuješ jezo,« je menila. »Zelenec ni še ničesar ugotovil?«

Kletar se je namrdnil: »Ah, ta! Ne moreš se zanesti nanj.«

»Nimate nikogar na sumu, da bi bil tisto ukradel?«

Kletar se je zgrabil za glavo in je zagodrnjal:

»Ne morem razumeti, kako je neznavec prišel do kurilnih cevi. Nekdo je moral vedeti za skrivališče.«

»Zanje je znal le Zelenec.«

»On — in ti,« se je zarežal. Sinila je kvišku.

»Vendar ne boš trdil, da sem jaz.«

Pomirjujoče ji je položil roko na rame:

»Ničesar nočem trditi. Dejal sem samo, da se čudim. Na vsak način pa je moral biti nekdo, ki je vedel za zalogo.«

»Kdo naj bi mu bil povedal?«

Kletar jo je postrani pogledal: »Jaz gotovo ne. Ostane razen tebe, ki te pa ne sumničim, samo še Zelenec.« Nenadoma je zvrnil vase kozareček konjaka in skoro zavpil: »Ha, zdaj se spomnim. Natakak je nekemu gostu po imenu Prelec namignil, da bi mu lahko jaz preskrbel blago. Jaz sem ga sicer odbil, toda mislil si je, kar je hotel. Takšni ljudje, tudi če se izdajajo za doktorje...«

»Torej misliš na tistega doktorja?«

»Vse je mogoče. Ugotoviti je treba, v kateri sobi spi in katera sobarica pospravlja v tistem nadstropju.«

»Ne bi bolje opravil natakak?«

Kletar je udaril po mizi: »Ne, sam bom ugotovil. Ne ugovarjaj mi venomer! Izgini!«

Luca je res odšla, a se je že čez čas vrnila. Govorila je s sobarico. Zvedela je, da so neznanci vdrli v doktorjevo sobo in da se je on pritožil pri sobarici.

Kletar je razdražen korakal po sobi. Nekdo je potrkal. Vstopil je natakak Niko in povedal, da je pravkar govoril z doktorjem Prelcem. Kletar ga je zgrabil za prsi: »No — in?« Natakak je pojasnil, da ni doktor prav nič nevaren. Samo določeno količino blaga bi rad imel.

Kletar se je zarežal in poškilil: »Seveda, blago je pa pri meni našel.«

Natakak je odločno odkimal. Kletar ga je pa nahrulil: »Nič ni nemogočega. Da bi se ti ne bil približal dedcu s svojo lahkovernostjo. Tukaj nekaj smrdi, tako ti jaz povem!«

Natakak je malodušno priznal: »Meni se tudi nekaj sumljivega zdi.«

—0—

V čajni sobi je sedela Maja z doktorjem. Sredi razgovora je spet zagledala tistega tučca, ki ga Delagoa ni hotel poznati. »Oprostite,« se je razburjeno obrnila k doktorju, »nekega znanca sem opazila.« Vstala je od mize in je odhitela proti izhodu.

(Dalje)

»Oče« — tako so imenovali svojega reditelja in voditelja novega, malega občestva — je vzel za ženo mlado vdovo človeka, ki je bil našel smrt na begu, in imel z njo še veliko otrok. Novo občestvo beguncev iz Srečnega sveta se je vedno bolj množilo in narastlo v teku desetletij in stoletij na nekaj stotin ljudi. Zdaj so potrebovali že zelo veliko hrane. Toda še vedno se niso počutili varne, čeprav ni bilo zasledovavcev od nikoder. Težko je bilo verjeti, da jih bodo vedno pustili tako na miru, in zato so še vedno čimbolj prikrivali svoje bivanje v gorovju. Zdaj so potrebovali že dosti mesa, toda niso si upali preskrbeti večjih govejih čred, ki bi jih morali pasti in bi jih lahko izdale vohunom, ki bi prežali iz zraka ali pa jim od daleč prisluškovali s svojimi napravami. Tako so raje privabili v bližino čredo podivjanih konj in si po potrebi izmed njih krotili živali za ježo in delo, še bolj pa so jim služili kot neizčrpna zaloga mesa. Mnogokrat so se starejši moške ob večernem ognju v votlini, ki jim je služila kot zbirališče in je bila hkrati še vedno bivališče starega poglavarja pogovarjali o bodočnosti. Niso vedeli, kaj jim bo prinesla, toda trdno so zaupali, da jih Bog, zdaj ko se jim je po tako nenavadni poti spet razodel, ne bo zapustil. Podzavestno so upali, da se bo nekega dne zgodilo nekaj nenavadnega, nekaj velikega, kar bo napravilo konec njihovi negotovosti in spremenilo vso usodo človeštva, čeprav si niso mogli niti misliti, kaj naj bi to bilo. Toda to prepričanje je bilo v njih tako trdno zakoreninjeno, da niso nikoli podvomili, da bo res tako.

Če bi ne bilo tistega neprestanega strahu, da jih bodo orgam izvršilne oblasti Srečnega sveta nekoč le odkrili in uničili,

Povzatek iz veselja

E. Z.

81.

bi lahko rekli, da je bilo njihovo življenje čisto srečno. Bolezni je bilo med njimi le malo in stari so prinesli s seboj iz tehnično popolnega Sveta, v katerem so prej živeli, toliko znanja, da so z lahkoto zmogli razne tehnične probleme, ki so jih morali premagovati v svoji hote primitivni eksistenci. Sovraštvo do popolne tehnike je prenesel stari na vse svoje ljudi. To, da so lahko zavrgli vso tisto popolno mehnično tehniko Srečnega sveta, so občutili kot neskončno olajšanje in kot resnično osvoboditev. Kadar je odkril stari pri katerem izmed mlačih nagajenja, da bi poskusil izdelati to ali ono mehansko napravo, ki naj bi bila kaj več od najpotrebnejšega in kar najbolj preproste orodja, ki so se ga posluževali, je poskrbel, da ga je čimprej odvrnil od tega. Bal se je, da bi jih tehnika počasi spet zaslužila in da bi ne postala njihova majhna skupnost osnovna celica, ki bi se s časom razvila v nov svet enake vrste, kot je Srečni svet. To pa je bilo treba za vsako ceno preprečiti.

Dopustil je le, da so se mladi oborožili z mehnično — nekoliko bolj učinkovitim orožjem, zaradi obrambe. Morali so biti pripravljeni, da jih bodo nekoč nenadno napadli. Zato so bili skrajno budni in previdni. Kolikor se je le dalo, so se gibalno pokrajini le ponoči.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Največ uspehov za Španijo

Prejšnji teden se je odigrala v Bologni tekma za »Mitropa cup« (pokal srednje Evrope) med domačo enajstorico in madžarskim Vasasom. Čeprav je Bologna odšla z igrišča kot zmagovalka (2:1), so pokal osvojili Madžari, ki so v prvi tekmi porazili nasprotnike z visokim izidom 5:13.

S to tekmo so se zaključila mednarodna tekmovanja za leto 1962, katerih se je udeležilo več deset najboljših nogometnih ekip iz Evrope. Ogleдали si bomo le glavne tekme, in sicer štiri: pokal evropskih prvakov, pokal evropskih pokalnih prvakov, pokal veselejskih mest in pokal srednje Evrope (Mitropa cup) in ocenili uspehe raznih držav.

Največje mednarodno tekmovanje v Evropi je brez dvoma **pokal evropskih prvakov**, ki se je letos odigral že sedmič. Od leta 1956 do leta 1960 je končna zmaga pripadla močni španski ekipi Real Madrid, leta 1961 in 1962 pa so se na prvo mesto uvrstili nogometaši portugalske enajstorice Benfica. Letos se je tudi odigrala tekma med zmagovalci Evrope (Benfica) in zmagovalci Amerike (brazilski Santos). Obe srečanja sta bili zelo borbeni in zanimivi; končna zmaga je obakrat pripadla močni Pelejevi ekipi (3:2 in 5:2). Da se vrnemo k našemu pregledu evropskih prvakov, moramo takoj opozoriti, da je Real Madrid letos ponovno poskušal priti do častne trofeje, toda Portugalci so bili močnejši (5:3). V polfinalu sta od-

padla belgijski Standard in angleški Tottenham. Če ocenimo uspehe posameznih držav v tem tekmovanju, ugotovimo, da so največ točk nabrali Španci, in sicer kar 17 (pet zmag — Real Madrid in dve drugi mesti — enkrat Barcelona in enkrat Real Madrid). Na drugo mesto so se uvrstili Portugalci (dve zmagi) s 6 točkami. Sledijo Francija (dvakrat Reims) in Italija (Fiorentina in Milan) — 2 točki in Nemčija (Eintracht) z eno točko.

Zelo zanimivo je bilo tudi tekmovanje **evropskih pokalnih zmagovalcev**. V finalu sta se pomerili lanski prvak, italijanska Fiorentina in španski Atletico Madrid. Zmagali so Španci (3:0) in se tako maščevali za oster poraz someščanov na prejšnjem tekmovanju. Na tretje mesto, oziroma na četrto, sta se uvrstili madžarski Újpest in nemška vzhodna enajstorica Motor Jena.

Letos so evropske nogometne ekipe odigrale tudi tekme za **prvenstvo veselejskih mest**. Leta 1959 in 1960 so končno zmago osvojili Španci (obakrat Barcelona), lani pa Italijani (Roma). Srečanja so takoj pokazala veliko vneto špancev in tako sta se v finale uvrstili kar dve španski enajstorici: Barcelona, glavni favorit tekmovanja, in Valencia. Zaman so upali navijači Barcelone, da bo njihovo moštvo tretjič osvojilo pokal; končna zmaga je proti pričakovanju pripadla Valenciji. V polfinalu sta se uvrstili Jugoslavija (Crvena zvezda) in Madžarka (MTK).

Zadnje veliko tekmovanje evropskih nogometnih ekip je bilo za **pokal srednje Evrope**. Italijani so se zelo zagrizeno borili in posebno še Bologna, lanski zmagovalci. Atalanta je izpadla v polfinalu, Bologna se je uvrstila v finale, a je morala pre-

pustiti pokal Madžarom, ki so pokazali boljšo igro. V polfinalu je prišla tudi jugoslovanska ekipa Dinamo iz Zagreba.

Če ocenimo posamezne uspehe raznih držav (6—4—2 za pokal evropskih prvakov, 5—3—1 za pokal zmagovalcev pokalov in 4—2—1 za pokal veselejskih mest in za Mitropa cup), bomo dobili naslednjo vrednostno lestvico: 1. Španija 15 točk; ekipami Real Madrid, Barcelona, Atletico Madrid in Valencia; 2. Portugalska (Benfica), Madžarska (Vasas, Újpest in MTK) in Italija (Fiorentina, Bologna in Atalanta), vse s šestimi točkami. Na 5. mestu so tudi tri države, vse z dvema točkama: Jugoslavija (Crvena zvezda in Dinamo), Belgija (Standard) in Anglija (Tottenham). Na 8. mestu je Vzhodna Nemčija (Motor Jena) z eno samo točko.

Kaj hoče Skupna slovenska lista

(Nadaljevanje s 4. strani)

Pobudniki, organizatorji in somišljeniki **Skupne slovenske liste** so si torej zadali nalogo, da polože temelj slovenskemu manjšinskemu predstavništvu in zastopstvu, ki bo — strankarsko nevezano — v uveljavljanju svojega programa lahko sodelovalo z vsemi, ki bodo pokazali zanj razumevanje.

Slovenci, naj zastopajo Slovence pod odkritim in nedvoumnim slovenskim političnim imenom. To je poziv, to je program, s katerim se **Skupna slovenska lista** za zaupanjem obrača na tržaške Slovence, ki bodo 11. novembra poklicani, da s svojimi glasovi za **Skupno slovensko listo** prispevajo k ustvaritvi takšnega svojega predstavništva in zastopstva, kakršno je potrebno ne samo tržaškemu, temveč sploh vsem Slovincem v Italiji.

Tekme za prvenstva 1963

Odigrati se morajo tekme za pokal Rappan, za katerega ni mnogo zanimanja, medtem ko je prvenstvo Alp pripadlo italijanski ekipi Genoa. Evropski prvaki bodo morali odigrati kmalu osminofinala svojega tekmovanja. Šestnajstink finala nista odigrali niti Benfica niti francoski Reims (žreb). Proti pričakovanju so že izpadle nekatere odlične evropske ekipe, kot na primer: španski Real Madrid (izločil ga je belgijski Anderlecht z izidi 3:3 in 1:0), jugoslovanski Partizan (porazil ga je bolgarski CDNA z izidi 2:1 in 4:1) in obe nemški ekipi Koeln in Vorwaerth (zmagovalki sta bili škotski Dundee in češka Dukla z izidi 8:1, 0:4, 3:0 in 1:0). Z lahkoto so zmagali angleški Ipswich (maltska Floriana 10:0 in 4:1), italijanski Milan (porazil je luksemburški Union Sportif 8:0 in 6:0), portugalski Sporting (irska Shelbourne 2:0 in 5:1), poljski Beuthen (grški Panathinaikos 2:1 in 4:1), madžarski Vasas (norveški Fredrikstad 4:1 in 7:0) in avstrijski Austria (finski IFK 5:3 in 2:0). V osminofinalu so se še uvrstile naslednje ekipe: danski Esbjerg (sev. Irska Lindfield 2:1 in 0:0), nizozemski Feyenoord (švicarski Servette 2:1, 1:3 in 3:1), švedski Norkoeping (abslanski Partizan 2:0 in 1:1) ter še turški Galatasaray (romunski Dinamo 1:1 in 3:0). Zelo zanimive bodo tekme med Benfico in Norkoepingom ter med Milanom in Ipswichem.

Tudi tekme za pokal evropskih zmagovalcev posameznih pokalov so v polnem teku (odigravajo se tudi srečanja za turnir veselejskih mest). Po prvem srečanju so izpadle tudi dobre ekipe, kot na primer: španska Sivilla, portugalski Setubal in nemški Chemnitz Halles. ki so jih izločili: škotski Rangers, francoski St. Etienne in jugoslovanski OFK Beograd. V osminofinalu se bodo srečale naslednje močne ekipe: angleški Tottenham in škotski Rangers, španski Atletico Madrid in bolgarski Botev, francoski St. Etienne in nemški Nürnberg ter madžarski Újpest in italijanski Napoli, ki je v prvem srečanju odpravil Bangor (Wales).

Veliki poraženci prvih srečanj obeh tekmovanj so Španci, Romuni in vzhodni Nemci. Ostale močne enajstorice glavnih nogometnih držav so na splošno premagale prve ovire.

d. t.

POPRAVEK: Bravce športnega pregleda moramo opozoriti, da je svetovni prvak v motociklizmu kategorije 50 cm Degner in ne Anscheldt, svetovni prvak vozil iste kategorije pa je tvornica Suzuki in ne Kreider, kot smo po pomoti napisali v prejšnji številki.

ŽENA IN DOM

OSAMLJENOST, VIR SLABIH MISLI IN DEJANI

Na svetu je mnogo žensk, tudi mladih, ki so popolnoma same. Celotno med vami, dragimi bravkami, so morda nekatere take in prav njim je namenjen današnji članek.

Ženske so lahko same iz različnih vzrokov, mnogokrat zaradi pomanjkanja poznanstev, prijateljev in družbe.

V neki hiši, ki se nahaja na deželi med samimi hribi, je lahko neko dekle samo. Ima sicer starše, brate in sorodnike, nima pa prijateljev in prijateljic. Da vidi nekaj znanj, je potrebno, da napravi nekaj kilometrov peš ali s kolesom, to pa samo ob nedeljah in praznikih, ker ji ob delavnikih to ni mogoče.

Tudi v nekem mestu je lahko neko dekle samo. Na stotine je uradnic, ki delajo v velikih uradih in se vračajo po osemurnem delu v svojo sobico, kjer ostanejo do drugega dne trudne, živčne in same.

Druge pa, in teh je že manjše število, ostanejo same, ker niso lepe in ker nimajo nobene ženske privlačnosti. Prijateljice jih ne prihajajo obiskat, mladeniči jih tudi ne vabijo nikamor, prav zaradi tega, ker so puste. Te se polagoma zaprejo vase, ostanejo doma vse zagrenjene, žalostne in včasih celo obupane.

Nekatere so ostale same po lastni krivdi, to je zaradi svojega značaja. Sem spadajo one, ki so pretirano sramežljive, ki ne govorijo nikoli z nikomer, ki se izogibajo drugih in ki se bojijo vseh in vsega.

Nekatere pa so popolnoma drugačne. Na splošno veljajo za sitne in nadležne, ker neprestano govorijo, hočejo se spoprijateljiti z vsemi, dajejo vsem nasvete.

Na vsak način drži, da je osamljenost vedno slaba prijateljica, ker daje osebi slabe nasvete, pripomore, da se v njeni glavi porajajo slabe misli, ki privedejo včasih celo do slabih odločitev.

Neka osamljena ženska pravi: »Moški iščejo vedno dekleta, ki ne delajo drugega, kot da se šopirijo pred njimi. Mene pa, ki sem resno dekle, ki ljubim delo in dom, mene sploh ne pogledajo.«

To je primer slabih misli, ki jih povzroča osamljenost. Ni res, da moški iščejo nepoštena dekleta, temveč nasprotno, osamljena ženska pa mnogokrat pride do podobnega zaključka in v zvezi s tem vidi v vsakem moškem nepoštenega človeka, ki je pripravljen samo na to, da ji škoduje. To mišljenje ima za posledico, da ostanejo take ženske še bolj same.

Osamljenost pa lahko privede tudi do bolj žalostnih odločitev. Dekle, ki pride po delu domov in ne najde tu nikogar, ki nima nobenega prijatelja ne znanca, ki se ji zdi, da je nihče ne pogleda, lahko pride do zaključka, da je bolje, da se pomeša med druge na cesti in tako premaga to mučno samoto. Pogostokrat zaide na ta način dekle na slabo pot, četudi je bilo do sedaj resno in pošteno.

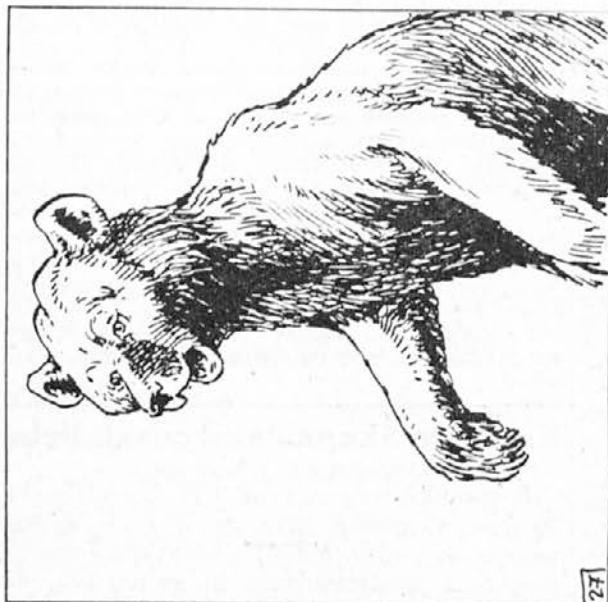
Neko dekle pa pravi, da je zbežalo z doma, ker ji starši niso dovolili, da gre z doma, niti na obiske znanj. Nikoli ni šlo na ples niti v kavarno. Bila je včasih v kinu, ali vedno v družbi očeta ali strica. Ko se ji je pa prvič nudila prilika, je zbežala z doma in se zatekla k nekemu zancu, ki jo je pustil na cedilu, ko se je je naveličal.

Osamljenost lahko privede do drugih, še hušjih dejanj: Dekle, ki jo je fant zapustil, se zapre doma sama vase, noče videti več nikogar in pride do zaključka, da si vzame življenje.

Polno je takih sklepov, ki nastajajo v mislih tistih, ki so same.

Kar je treba vedno upoštevati, je, da se ne sme nikoli poslušati glasu, ki nastane v nas, ko smo same. Vsem se lahko zgodi, da ostanejo same eno, dve leti, toda treba je premagati to samoto, ker ne sme biti trajna. Če je osamljenost odvisna od našega značaja, skušajmo se popraviti, premagati to osamljenost, iti drugim naproti ter sklepati dobra in resnična prijateljstva. Če pa je ta odvisna od drugih vzrokov in če si trenutno ne moremo pomagati, počakajmo, saj bo ta prav gotovo minila, morda še prej, kot si mislimo. V tem pričakovanju pa ne dovolite, da vas osamljenost premaga, ker vam kot slaba prijateljica lahko samo slabo svetuje.

Ordina

27. Tedaj je vstala edina žival, ki ne pripada volčjemu rodu, pa se je vendarle smela udeleževati volčjih zborov Balu, zaspani rjavi medved, ki je volčjim mladičem sijonijskega krdela razlagal zakone džungle. Zamomljaj je: »Jaz se zavzamem za človeškega mladiča. Ni zlobe v njem. Sprejmi-te ga z ostalimi vred. Jaz sam ga bom poučeval.«

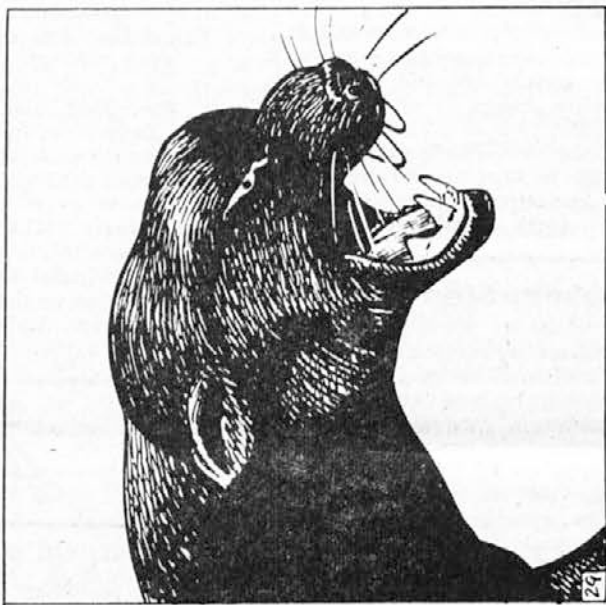
26. In ker se volkovi niso mogli zediniti o sprejemu Mavglija v krdelo, je Akela, zvest zakonodžungle, vprašal: »Kdo se zavzame za tega mladiča?« Če bi se zavzela zanj vsaj dva volkova, bi bil Mavgli rešen. Mati volčica se je najezila, pravipljena, da se do zadnje kaplje krvi bori za svojega najdenčka.

25. Tedaj je s pridruženim rjoventjem planil izza skalovja Sir Khan in zaklical: »Mladič je moj! Dajte mi ga! Kaj ima opraviti svobodni volčji rod s človeškim mladičem?« Akela ni niti mignil z ušesi, toda ves zbor je zamolklo zagodrnjal in star volk je ponovil tigrovo vprašanje: »Kaj ima svoboden volčji rod opraviti s človeškim mladičem?«

30. Mavgli je bil še vedno zatopljen v igro s ka-menčki in ni opazil, kako so volkovi drug za drugim pristopali in si ga ogledovali. Naposled so odšli, da poiščejo ubitega bika, ki je ležal pol milje proč. Tako so Mavglija sprejeli v krdelo sijonijskih volkov za čeno Baghirovega bika in za Baluovo dobro besedo.

29. »Sramota je ubiti golega mladiča!« je zaklical Baghira. »Balu je prvi govoril zanj, jaz pa vam zanj ponujam odkupnino. Ako sprejmete človeškega mladiča, vam ga odkupim z debelim bikom, ki sem ga pravkar ubil.« Volkovi so bili zadovoljni: »Dobro, sprejememo ga!« In Akela je ponovil svoj klic: »Glejte dobro!«

28. »Se eden se mora oglasiti!« je rekel Akela. Cr-na senca je padla v sredino kroga. To je bil Baghira, črni panter. Vsi so ga poznali in nihče ni rad križal njegovih poti, ker je bil zvit kot šakal Tabaki, pogumen kot divji bivol in breozbizen kakor ranjen slon, pa čeprav je imel glas sladak kot med.

Za
naše
najmlajše

5

NOVA KJOTAKA X-AJ-ZO
ANDZUK
RIŠE: MIKI
MUSTER